

พระพุทธรเจ้าของเราหนันท่านเลิศล้ำ

วัดบวรนิเวศวิหาร
กฎีหลวงกัณฑ์บาทแสนยการ

3111102002690

พระพุทธรูปเจ้าของเราหน้ท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าของเราหนท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนให้ทุกคนมีสติ และมีจิตใจงาม เพราะจะมีความสุขและอยู่ด้วยกันเป็นสุขจริงๆ ทุกๆ คนต้องการสุขด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครปฏิเสธ แต่ทำไมไม่เดินในทางของความสุข ไปเดินในทางของความทุกข์ แล้วก็ร่ำร้องว่าไม่มีความสุข ความที่เป็นเช่นนั้นกล่าวได้ว่า เพราะใจของคนยังมีมติด จึงเดินเข้าไปหากองไฟ ด้วยอาการที่ร่าเริงเบิกบานเหมือนแมลงเม่าบินเข้าหากองไฟ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเป็นดวงประทีป ส่องให้มองเห็นทางที่ถูกต้อง สำหรับคนที่มัจจุรย์ได้มองเห็น และเดินถูกทาง เครื่องทำให้จิตใจของคนมั่นคง

กค็อราคะ โทสะ โมะหะ หรือ โลก โกรธ หลง ทำ
จิตใจให้เร้าร้อนอยู่ในกาม (*สิ่งที่ใคร่ปรารถนา
พอใจทั้งหลาย*) ด้วยความหวัง ทำให้ประพฤติ
ผิดศีลหรือคลองธรรมที่ชอบ โอสถที่จะแก้ความ
ใจมืดมิดของคนได้ก็ค็อธรรมเท่านั้น พระพุท
เจ้าได้ทรงพยายามให้คนบริโภคธรรมด้วยวิธี
ต่าง ๆ เพราะมักจะไม๋ยอมบริโภคยาธรรม ซ่งว่า
ขมเผื่อน ไม๋อร่อย วิธหน่งค็อทรงแสดงชาดก
เล่าอดีตนิทานซักเข้าหาธรรม คนอยากฟังนิทาน
ก็เลยได้ธรรมเข้าไปด้วย ดังชาดกเร่องหน่ง
เล่าถึงเร่องทดลองศีลเป็นต้น ใจความว่าปุโรหิต
ของพระราชาองค์หน่งเป็นพหูสูต (*เรียนรู้ม
าก*) และมีศีล (*ประพฤติดี ตั้งอยู่ในสุจริ
ตธรรม*) ได้รับความยกย่องนับถือจากพระราชา

อย่างสูง วันหนึ่ง คิดว่าตนได้รับยกย่องอย่างนี้
เพราะทรงความรู้หรือเพราะศีล ได้คิดพบวิธี
ทดลองอย่างหนึ่ง จึงเข้าไปยังพระคลังหลวงหยิบ
เงินหลวงหนึ่งกหาปณะ เจ้าหน้าที่รักษาเงินมี
ความเคารพ ก็นมอมอยู่เฉย ๆ ครึ่งที่สองได้
เข้าไปหยิบเอาอีกเท่านี้ เจ้าหน้าที่คงเฉย
ครั้นไปทำอย่างนั้นอีกในครึ่งที่สาม เจ้าหน้าที่
รักษาเงินทนเฉยอยู่ไม่ได้ ร้องขึ้นว่า ขโมย
จึงถูกจับไปแสดงแก่พระราชกราบทุลความผิด
พระราชาทรงเดือดร้อนพระหทัย รับสั่งถาม
ปุโรหิตนักทดลองก็กราบทุลถึงความคิดของตน
ให้ทรงทราบ และได้กราบทุลยืนยันว่า บัดนี้
ตนได้ข้อพิสูจน์สนับสนุนแล้วว่า บรรดาคุณ
สมบัติทั้งหลาย เช่นความเป็นพหูสูตและศีล

เป็นต้น ศักดิ์สำคัญกว่าข้ออื่น ๆ ทั้งหมด ถ้าขาด
ศักดิ์ เช่นประพฤตพุทธจรตต่อราชการเสียอย่างเดียว
ก็ใช้ไม่ได้ จึงได้กล่าวโคลงกษณหน้าพระที่นั่ง มี
ความว่า “**ศีลเป็นความงาม ศีลเป็นเยี่ยมใน
โลก จงดูว่านาคมีพิษร้ายยังไม่เบียดเบียนด้วย
เหตุว่ามีศีล**” ครั้นกล่าวแล้ว ก็ได้กราบทูล
ลาออกบวชเป็นฤษี บำเพ็ญตบะให้เกิดสมาธิ
สมาบัติสืบต่อไป เพราะสมาธิจิตเป็นสิ่งสำคัญ
ที่จะสงบความรู้ร้อนกระสับกระส่ายเพราะ
กามและความหวังทั้งหลาย และจิตจะวิมุตติได้
ก็ด้วยปัญญาในที่สุด พระพุทธเจ้าได้ทรงชู
ดวงประทีปอยู่แล้ว ให้คนมีจักขุได้มองเห็น
ทางเดินไปสู่ความสุขที่แท้จริงเป็นระยะ ๆ ไปจน
ถึงที่สุด.

พระพุทธเจ้าของเราหน้ท่านเลิศลา

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “บุคคลที่หาได้ยาก
ในโลกมี ๒ คือ บุพการี (ผู้ทำอุปการะก่อน) ๑
กตัญญูกตเวที (ผู้รับอุปการะที่ท่านผู้บุพการี
ทำแล้วและประกาศอุปการะที่ท่านทำแล้วคือ
ตอบแทน) ๑” ตามที่ตรัสไว้ນ้ยอมเป็นจริง
เพราะบุคคลที่ควรจะสร้างคุณให้แก่ใครได้ หรือ
แม่แก่คนทีควรให้อุปการะ แต่ก็ไม่ทำ หรือทำ
แต่ไม่เท่าทีควรทำ ฉะนั้น ควรที่จะเป็นบุพการี
เป็นทีพึงให้ความสุขแก่ใครได้ก็ไม่ใช่ อีก
ฝ่ายหนึ่งก็เหมือนกัน คนทีได้รับอุปการะของ
ผู้ให้อุปการะมาแล้ว ควรที่จะรู้คุณของท่าน ที
ไม่รู้ ควรที่จะตอบแทนคุณของท่าน ทีไม่ตอบ

แทน บางทีกลับตอบแทนด้วยโทษ คือทำการ
ทำลายท่านผู้มีคุณเสียอีก ฉะนั้น ควรที่จะเป็น
กตัญญูกตเวทีกหาได้เป็นไม่ว่า ความเป็นไปใน
หมู่มนุษย์ที่สัมพันธ์กันก็ย่อมเป็นดังนี้ จึงยากที่
จะไว้วางใจกัน และภัยเวรกับทุกสิ่งต่าง ๆ จึงยังมี
อยู่ในโลก พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “**วิสาสะ**
คือ ความคุ้นเคยไว้วางใจเป็นญาติอย่างหนึ่ง” ทั้ง
ได้ตรัสไว้ว่า “**ภัยย่อมมาจากความคุ้นเคยไว้วางใจ**” เป็นความจริงถ้าได้คุ้นเคยไว้วางใจให้
ความรักใคร่สนิทสนมฉันทมิตรในผู้ใด ถ้าผู้
นั้นมุ่งร้ายก็ย่อมทำได้ง่าย คำตรัสของพระพุทธ
เจ้า เรื่องความคุ้นเคยไว้วางใจและเรื่องบุคคล
หาได้ยาก ๒ จำพวก จึงเป็นคำเตือนให้ระมัด
ระวังในเรื่องความคุ้นเคยไว้วางใจ และในเรื่อง

ความหวังในอุปการะ หรือปฏิการ คือตอบแทน
คืออย่าหวังจะได้ความช่วยเหลือจากคนอื่นให้มากนัก
และเมื่อได้ช่วยใครไปแล้วก็อย่าได้หวังในการ
ตอบแทนจากเขา คิดอย่างนี้ดีกว่าว่า เมื่อได้ช่วย
ใครไปก็เป็นการทำบุญทำกุศล บุญกุศลนั้นก็ได้
เป็นของตนแล้วทันทีเมื่อทำไป การสร้างคุณ
และการทูลคุณตอบแทนคุณ เป็นอำนาจของตน
ที่จะทำได้ แต่ตนไม่มีอำนาจที่จะไปหวังไปบังคับ
คนอื่นให้เขาต้องทำ ตนทำของตนเองก็แล้วกัน
เรื่องของเขาก็ปล่อยให้เป็นเรื่องของเขาที่จะคิด
จะรู้ไปเอง และบางทีทั้งตน คือตัวเรา ทั้งเขา
กว่าจะได้คิดก็สายไป ดังเรื่องเล่าแปลงมาจาก
นิทานเก่าของภารตประเทศ (อินเดีย) ว่า
จิ้งหรีดตัวหนึ่งถูกกาไลจิกวิ่งเข้าไปหาฤษัษตนหนึ่ง

ฤษได้ช่วยและเลี้ยงไว้ วันหนึ่ง ถูกแมวไล่
ตะครุบ จึงวิ่งไปซุกอยู่ในอกฤษ ฤษขังสงสาร
จึงประกาศิตให้เป็นแมว เป็นแมวแล้วก็ยังกลัว
สุนัข ฤษจึงประกาศิตให้เป็นสุนัข เป็นสุนัข
แล้วก็ยังกลัวเสือ ฤษจึงประกาศิตให้เป็นเสือ
สัตว์เล็กกะจ้อร่อยได้อาศัยเมตตากรุณาของฤษ
กลายมาเป็นแมว สุนัข จนถึงเป็นเสือขนแล้ว
ก็เกิดความคิดจะฆ่าฤษ เพราะเมื่อคนทั้งหลาย
ได้เห็นเสือขุบนั้น ก็โจษจันกันว่า เสือฤษขุบ
เกิดความละอายขนว่า คนทั้งหลายพากันล่อล้า
เล็กชาติ ถ้าฤษยังมีชีวิตอยู่ เขาก็จะล่อกันต่อไป
จำจะฆ่าเสีย หาได้คิดว่าตนเป็นผู้ที่ฤษขุบ คือ
เลี้ยงมาจริงๆไม่ ครั้นคิดตกลงใจแล้วก็พยายาม
จะฆ่าฤษ ฝ่ายฤษพอได้เห็นเสือขุบจะทำร้าย ก็

สาปให้กลับไปเป็นจังหวัดตามเดิม คนเรานั้น
กว่าจะได้คิดก็มักจะสายไป ฉะนั้น สุ่มสี่สุ่มหก
ถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ และก่อ
สร้างสิ่งที่เป็นคุณแก่กันไม่ได้ ก็ ให้ได้คิด
ทันทั่วทั้งทศกัณฑ์.

เพราะเมตตางูเห่าชาวนาม้วย

คตินิทานไม่ช่วยทศคราวได้

เมื่อเมตตาปราณีมีจับใจ

อาจล้มไปว่าจะตายได้เพราะงู!

พระพุทธเจ้าของเราหน้ท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมโปรดบุคคล
ทุกจำพวกแม่ผู้ที่อยู่ครองเรือนเป็นสามภรรยา
กัน ดังในทศ ๖ ได้ตรัสแสดงข้อที่สามพึงบำรุง
ภรรยาไว้ ๕ สถาน คือ ขกย่องนับถือว่าเป็น
ภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่ประพฤติล่วงใจ มอบ
ความเป็นใหญ่ให้ ให้เครื่องแต่งตัว และได้
ตรัสแสดงข้อที่ภรรยาพึงอนุเคราะห์สามีไว้ ๕
สถาน คือ จัดการงานดี สงเคราะห์คนข้างเคียง
ของสามีดี ไม่ประพฤติล่วงใจสามี รักษาทรัพย์
ที่สามีหามาได้ไว้ ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการ
ทั้งปวง พระพุทธโฆวาทน เห็นได้ง่ายว่าเป็น
คำสอนที่เลิศล้ำ ถ้าสามภรรยาทั้งปวงรับไป

ปฏิบัติ ก็จะอยู่ด้วยกันเป็นสุขและมีความสุข
จะไม่มี ความแตกร้างกัน การครองเรือนก็จะ
สุข บุตรธิดาที่เกิดมากจะเป็นสุข แต่ถ้าไม่
ปฏิบัติตามพระพุทโธวาทน ผลก็จะบังเกิดขึ้น
ตรงกันข้าม ดังที่ตรัสไว้กว่า “เรือนที่ครอง
ไม่ดีเป็นทุกข์” แต่ทงนก็ตองอาศัยทั้งสองฝ่าย
มีสันโดษ คือ ความยินดีอยู่แต่ด้วยคู่ครองของ
ตน สำรวมระวังใจไม่ให้ปรวนแปรไปในผู้อื่น
สำนึกอยู่ในภาวะและหน้าที่ ซึ่งมีผูกพันอยู่แล้ว
ปลุกความเมตตากรุณาในกันแลกัน กับในบุตร
ธิดาให้ยิ่งกว่าความใคร่ ความปรารถนา ในสิ่งที่
แปลกใหม่ เมื่อมีเมตตาสงสารในผู้ที่เป็นคู่ครอง
ของตน ซึ่งได้มอบชีวิตทั้งสันไว้เป็นของตนอยู่
แล้ว ก็จะเป็นเครื่องถ่วงทมนานหนัก ไม่ให้จิตใจ
กวัดแกว่งออกไปหาใคร่อีก พระพุทโธเจ้าได้

ตรัสสอนให้หมั่นใจใฝ่หาคุณงามความดียิ่งกว่ารูปธรรม ดังในสังยุตเล่าว่า ได้มีเทวดาคนหนึ่งมาเฝ้ากราบทูลว่า ภรรยาฉัน ประเสริฐที่สุด พระพุทธองค์ตรัสว่า ภรรยาผู้เชื่อฟัง ประเสริฐที่สุด และได้ตรัสอุคตมมงคลสำหรับสามีว่า คอการสงเคราะห์บุตรและภรรยา อีกเรื่องหนึ่งได้เล่าถึงท้าวสักกเทวราชว่า ครองหนง ท้าวเชอมีเทพประสงค์จะเสด็จทอดพระเนตรเทพอุทยานมีเทพบัญชาให้พระมาตลีเทพสารถ์เทียมเทพรถแล้ว ได้เสด็จลงจากเวชยันตปราสาท ขณะนั้นได้ทรงประนมหัตถ์ประคองอัญชลีนอบน้อมไปในทิศทั้งหลาย พระมาตลีทูลถามว่า ปวงผู้เษยได้ไต่รวิชชา ภูมิเทพ ขัตติยะ เทพชนจาดุมหาราช ชนดาวดงส์ พากันนอบน้อมพระองค์สิ้น ฉะนั้น ใครเล่าที่ทรงนอบน้อม ท้าวสักกะ

ได้ตรัสตอบว่า เราซึ่งเทพและมนุษย์ทั้งปวง
นอบน้อมนั้น น้อมนมัสการบรรพชิตผู้ถึงพร้อม
ด้วยศีล มีจิตตั้งมั่นตลอดกาลนาน ออกบวช
แล้วถูกชอบ มีพรหมจรรย์เป็นเบื้องหน้า อนึ่ง
เรานอบน้อมคฤหัสถ์ผู้ทำบุญ มีศีล นับถือพระ
รัตนตรัย บำรุงเลี้ยงภรรยาโดยธรรม พระมาตลี
ก็ได้นอบน้อมบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าว
ทั่วทุกทิศด้วย เทพนิทานนี้ มีสารคดีด้วย
คติธรรมของพระพุทธเจ้า แสดงว่า ไม่ใช่แต่
มนุษย์เท่านั้น แม้เทพก็ยกย่องสรรเสริญสามผู้
ประพฤติกุศลตามพระพุทธโฆษาทอน์เลิศล้ำ ใคร
เล่าเป็นสามภรรยาผู้ทรงคุณดังกล่าวอันประเสริฐ
เป็นทนต์ถือเทวดาของเทวดา และมนุษย์ทั่ว
ทุกทิศ.

พระพุทธเจ้าของเราเน้นท่านเลิศล้ำ

ภษิตในพระพุทธศาสนาเมื่ออยู่บทหนึ่ง
แปลว่า “ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม
เหมือนฉัตร (ร่ม) ใหญ่ในฤดูฝน” อธิบายโดย
ตรงว่า รักษาผู้ประพฤติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว แต่
โดยอ้อม ย่อมรักษาตลอดไปถึงผู้อื่นได้อีกด้วย
เพราะผู้ประพฤติธรรมไม่ทำใครให้เดือดร้อน ทำ
แต่การทำให้เกิดสุข จึงไม่มีใครต้องได้รับความ
เดือดร้อนจากผู้ประพฤติธรรม มีแต่ผู้ที่ได้รับ
ความสบายใจความสุขเท่านั้น ถ้าผู้ประพฤ
ติธรรมเป็นผู้ปกครองตั้งแต่ส่วนน้อย คือใน
ครอบครัวหนึ่ง จนถึงในประเทศชาติ ผู้อยู่ใน
ปกครองก็พากันอยู่เป็นสุข เพราะเท่ากับเป็นร่ม

ใหญ่ที่กางกันบ้องกันแดดฝน กล่าวคือ ความ
ทุกขร้อนต่าง ๆ จึงมีคำว่า ‘ร่มเย็นเป็นสุข’
หรือ ‘ร่มโพธิ์ร่มไทร’ ร่มที่เป็นคำนามหมายถึง
วัตถุที่เป็นเครื่องกัน ตรงกับคำภาษาบาลีว่า
‘ฉัตร’ นั้นเอง ทางพระพุทธศาสนาได้นำมา
ใช้ให้หมายถึง ‘ธรรม’ เพราะทำให้ผู้ประพฤติ
ธรรมเองและคนอื่นร่มเย็น ผู้ปกครองประเทศ
ในโลกซึ่งกตเวณอกัน โดยเฉพาะพระราชผู้
ได้รับมูรธาภิเษก ย่อมทรงได้เศวตฉัตร (ร่ม
ขาว) ความได้เศวตฉัตร หรือ ถึงเศวตฉัตร
สำหรับพระราช จึงหมายถึงความเป็นพระราชา
ธรรมเนยมนได้ใช้ในเมืองไทยตลอดเวลาช้านาน
ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงได้รับการถวายนพปฎลมหาเศวตฉัตร (ฉัตร

ชาวเก่านั้น) ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อ
 วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓ ได้ทรง
 ดำรงเสวตฉัตร ตลอดมาจนถึงวันพระราชพิธีฉัตร
 มงคลสกน คือ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๘
 เป็นเวลา ๑๕ ปีบริบูรณ์ การที่ท่านผู้ได้รับ
 อภิเษกให้เป็นพระราชมหากษัตริย์ ย่อมทรง
 ดำรงเสวตฉัตรด้วยนั้น ถ้ามองดูเพียงผิวเผิน
 ก็จะเห็นว่า เป็นเพียงเครื่องหมายแห่งพระราช
 อีสริยยศอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาก็จะ
 เห็นว่า ความที่ทรงดำรงเสวตฉัตร ย่อมหมาย
 ถึงว่า ได้ทรงเป็นฉัตรใหญ่หรือร่มใหญ่ที่กางกัน
 อาณาประชาราษฎร์ให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ไม่ใช่
 หมายถึงว่า สำหรับจะกางกันพระองค์ และสัว
 ย่อมหมายถึงบริสุทธิ์ คือ ธรรม ซึ่งพระมหา

กษัตริย์จะพึงทรงประพฤติและธำรงรักษา เมื่อ
ได้ทรงปกครองด้วยราชธรรมจริยา ดังเช่น
ทศพิชราชธรรม ประชาชนย่อมอยู่เย็นเป็นสุข
เหมือนอย่างมรรมาใหญ่กางกั้นอยู่เหนือเศียรเกล้า
ของตน ๆ ทุกคน การถวายเสวตฉัตรแด่พระ
มหากษัตริย์จึงเป็นการถวายหน้าที่ให้ทรงกางกั้น
ให้ความร่มเย็นแก่ประชาชนด้วยธรรม การที่
ทรงดำรงเสวตฉัตร จึงเพื่อประโยชน์สุขของ
ประชาชนนเอง ประชาชนทั้งปวงนแหละเป็นผู้
ได้รับความร่มเย็น จากเสวตฉัตรที่พระมหา
กษัตริย์ทรงกางกั้นให้ เพราะได้ทรงประพฤติ
ธรรมของผู้ปกครอง ตามพระโอวาทของพระ
พุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ จึงขอให้ทรงพระเจริญ เสด็จ
สถิตในพระสิริราชสมบัติ ดำรงเสวตฉัตรเป็นที่
ร่มเย็นแห่งอาณาประชาราษฎรตลอดกาลนาน.

พระพุทธเจ้าของเราเน้นท่านเลิศล้ำ

บางที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาเองก็สงสัย
ว่า เมื่อปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้ามาก ๆ จน
จะกลายเป็นบุคคลที่เหมือนไม่ใช่บุคคลไป
เพราะไม่ถืออะไรเป็นของของตน ปล่อยวางไป
เสียทุก ๆ อย่าง ปลีกตัวออกไปอยู่เงียบ ๆ
ผู้เดียว ไม่ต้องการจะพูด จะพบปะกับใคร กลายเป็น
อะไรไปไม่รู้ บางทีถึงเข้าใจว่า นาคอุเบกขา
จึงกลัวจะเป็นอุเบกขาที่แปลกประหลาด แต่ถ้า
ได้ศึกษาสักหน่อย ก็จะสังเกตได้ว่า หาได้เป็น
ดั่งนั้นแม้แต่น้อยไม่ พระพุทธเจ้าและพระพุท
สาวกผู้สิ้นกิเลสทั้งปวงแล้วทมิฬขอเสียงคิดอยู่
ในตำนาน ล้วนเป็นผู้ทำงานเพื่อประโยชน์แก่

โลก โดยเฉพาะแก่มนุษยชาติอย่างเข้มแข็ง ได้
ติดต่อกับบุคคลทุกชั้นทุกประเภท ขณะจิตใจ
ของเขาเหล่านั้นด้วยธรรมที่ส่งถ่ายทอดออกถึง
จิตใจ ทางสัจจาวัตถ์ที่เขามองเห็นบ้าง ทาง
วาจาที่แสดงธรรมบ้าง ทางใจที่ก่oprด้วยเมตตา
กรุณาและคุณธรรมทั้งปวงบ้าง พระพุทธเจ้าเอง
เสด็จดำเนินด้วยพระบาท ทรงบำเพ็ญพุทธกิจไป
จนถึงวาระสุดท้าย ทรงใช้พระชนม์ชีพทั้งหมด
อยู่กับประชาชนชาวโลก เหมือนอย่างจะกล่าว
ว่าทุก ๆ คนทุก ๆ ชีวิตในโลกเป็นของพระองค์
คืออยู่ในพระกรุณา ความเป็นของเราด้วยตัณหา
อุปาทานของพระองค์ได้สิ้นไปแล้ว แต่มีความ
เป็นของเราด้วยพระกรุณาเกิดขึ้นแทน อันมีแต่
คุณไม่มีโทษเลย คิดเทียบดูว่าพ่อแม่รักลูกทะนุ

ถนอมรักษาลูก ก็เพราะถือว่าเป็นลูกของเรา
คราวนี้ ถ้าได้ทำความรู้สึกว่าเป็นของเราเพียงนี้
ขยายออกไปได้มากเท่าใด ก็ย่อมขยายความรัก
ทะนุถนอมออกไปได้มากเท่านั้น แต่คนสามัญ
เรา ไม่อาจจะมีความรู้สึกว่าเป็นของเราด้วยความ
ความเมตตากรุณาไปในคนอื่นได้มากนัก แม้ผู้ที่
เป็นพ่อบ้านแม่บ้าน เป็นครูอาจารย์ เป็นผู้ใหญ่
ซึ่งควรจะถือว่าคนอยู่ในบ้าน ในโรงเรียน ในเขต
ที่เกี่ยวของทั้งหมดเป็นของเราควรที่เราจะเมตตา
กรุณาเหมือนลูกเป็นต้น ก็หาได้ถอดังนี้ไม่ จึง
ยังไม่เป็นบุคคลผู้สมบูรณ์ เพราะยังมีความเป็น
ของเราอย่างห่อชนิดที่บกพร่องคับแคบ คือ
ชนิดที่เรียกว่า เห็นแก่ตัว ส่วนพระพุทธเจ้าได้
ทรงมีความเป็นของเราสมบูรณ์ด้วยพระกรุณาที่

ปกคลุมสรรพสัตว์ทั่วหน้าเสมอเหมือนกันหมด
ถ้าเทียบพระองค์ว่าเป็นพระบิดา สัตว์โลกถ้วน
หน้าก็เป็นบุตรของพระองค์ทั้งหมด ทรงมีสัตว-
โลกถ้วนหน้าเป็นของพระองค์แล้ว ด้วยพระ
กรุณาที่แผ่ไปทั่วถ้วน จึงทรงเป็นบุคคลผู้สมบูรณ์
หรือจะเรียกว่าเป็นบุคคลผู้บริสุทธิ์ที่สุด บริบูรณ์
ที่สุดก็ได้ ความเป็นของเราที่ทำให้มีจิตใจ
สมบูรณ์ ควรค้นให้พบและทะนุถนอมรักษา
ไว้ให้ผ่องแผ้วที่สุด ตามธรรมของพระพุทธเจ้า
ผู้ทรงบริสุทธิ์บริบูรณ์เลิศล้ำ.

สมเด็จพระปิยมหาราช

ทรงเลิกทาสทำไทยเป็นไททั่ว

แต่กิเลสตัณหาพาเมาแก้ว

ทาสความชั่วจึงยังมีอยู่มากมาย

พระพุทธเจ้าของเราเห็นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ประทานพรแก่ผู้ทขอด้วย
สิ่งสมควร เมื่อเสด็จนิพพานแล้ว จะขอพร
ได้จากใคร ผู้ที่ปรารถนาพรอาจตั้งใจระลึกถึง
พระพุทธเจ้าซึ่งยังทรงดำรงอยู่ด้วยพระคุณ แล้ว
ขอสิ่งที่ประสงค์ แต่พรที่ขอนั้นก็ต้องเป็นสิ่งท
สมควร ไม่มีโทษ เช่น ในเทศกาลอุปสมบท
กุลบุตรบางคนผู้มีศรัทธาจะอุปสมบท แต่เกรง
ว่าจะมีอุปสรรคอันตราย ก็อาจตั้งใจขอพรพระ
พุทธเจ้าเพื่อให้ได้อุปสมบทตามประสงค์ เมื่อได้
ตั้งใจขอพรแล้ว ก็เตรียมการอุปสมบทของตน
ตามที่ทางควรทำต่างๆ เว้นการทำที่จะให้เกิดโทษ
ทุกอย่างเช่นนี้ การอุปสมบทก็พึงสำเร็จได้ หาก

มีคำถามว่า ถ้าเช่นนั้นไม่ต้องขอพรก็อาจบวชได้
ตอบได้ว่าอาจบวชได้ แต่เมื่อขอพรก็เพิ่มกำลัง
ใจ เพิ่มสติให้หนักถึงทางที่ควร ที่ปราศจากโทษ
มากจน พระคุณของพระพุทธเจ้ายังดำรงอยู่โดย
แท้ ทั้งพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระ
กรุณาคุณ เมื่อได้เข้าสู่ร่มเงาแห่งพระคุณของ
พระองค์ได้โดยวิถีทางใดก็ตาม ย่อมจะได้รับ
ความช่วยเหลือสนับสนุนในสิ่งที่สมควรจะได้อย่าง
คาดไม่ถึง สิ่งที่ควรจะได้แต่ไม่ได้นั้น ทุก ๆ คน
อาจจะได้ประสบแก่ตนเอง เช่นบางคนทำดีด้วย
เจตนาดีอย่างบริสุทธิ์ ควรจะได้รับความยกย่อง
ว่าทำดี แต่ก็ไม่ได้รับ กลับไปได้รับการบ้ายร้าย
อย่างไม่มีมูลความจริง ผู้ที่ทำความดีอย่าง
บริสุทธิ์เช่นนั้น ย่อมจะต้องการพรเพียงว่าความ
จริงเท่านั้น ความจริงนั้นแหละเป็นพรที่สมควร

และไม่มีโทษ ที่คนทำดีพึงขอได้จากพระพุทธเจ้า
ว่าขอให้ความจริงปรากฏ ส่วนคนทำชั่วนั้น ก็
อาจจะต้องการพรที่ตรงกันข้ามว่า ขอให้ความ
จริงของการทำชั่วอย่าได้ปรากฏขึ้น หรือขอให้
ปรากฏกลับไปว่าเป็นความดี การขอพรของคน
ทำชั่วดังนี้ไม่ได้แน่ เพราะเป็นการกลับความจริง
หรือปิดความจริง เรียกได้ว่าไม่สมควรและมี
โทษ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ประทาน ฉะนั้น
จึงเป็นฐานะที่คนทำดีจะพึงขอพร ด้วยตั้งสัตยา
ธิษฐานขอให้ความจริงปรากฏตามที่เป็นอย่างจริงได้
เมื่อตั้งสัตยาธิษฐานขึ้นให้แน่วแน่ หนทางทั้ง
หลายที่จะทำให้ความจริงปรากฏ ก็จะบังเกิดชน
ความจริงก็จะเผยออกอย่างรวดเร็วเกินคาด เปิด
ให้เห็นคนดีเป็นคนดี คนชั่วเป็นคนชั่ว เรื่อง
ขอให้ความจริงปรากฏเป็นความจริงนั้น เป็นพรที่

ศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้า แต่คนชั่วไม่ชอบพร
ข้อนั้น เพราะกลัวความจริง ส่วนคนดียอม
พอใจชอบเพราะไม่ต้องกลัวความจริง โดยที่แท้
พระพุทธเจ้าประทานพรแก่บุคคลทุกประเภท
ไม่ว่าคนดีหรือคนชั่ว ในเมื่อได้ตั้งใจขอพรคือ
ความจริง แต่ถ้าคนชั่วขอพรข้อนั้นก็หมายความว่า
คนช้วนั่นได้รู้สึกสำนึกตนตั้งใจจะกลับเป็นคนดี
แล้ว พระพุทธเจ้าได้สอนให้คนทำผิดสำนึกผิด
และตั้งใจสำวรไม่ทำผิดอีก ภิกษุเมื่อทำผิดพระ
บัญญัติ ก็ต้องสารภาพผิดแก่ภิกษุด้วยกัน เป็น
การทรงสอนให้เปิดเผยความจริง รับความจริงว่า
ตนผิด เพื่อจะได้เว้นผิดทำต่อไป นี่เป็นพรที่
พระพุทธเจ้าได้ประทานไว้ ใครเล่า นอกจาก
คนดีจะชอบพรข้อนั้นของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าของเราเนิ่นนานเลิศล้ำ

กรรมที่คนทำไว้มิใช่น้อยให้ผลในปัจจุบัน
อย่างไม่คาดคิด ดังเรื่องในอัมพทานชาดก
ต่อไปนั้นว่า ได้มีเศรษฐีสองเมืองเป็นสหายกัน
คือเศรษฐีเมืองพาราณสีชื่อ ปัลลยะ และเศรษฐี
เมืองราชคฤหะชื่อ สังฆะ คราวหนึ่งเศรษฐีปัลลยะ
ประสบภัยใหญ่จนถึงทรัพย์สมบัติหมดสิ้น กลายเป็น
คนแจ๋ใจไร้ที่พึ่ง จึงเดินย่ำไปเมืองราชคฤหะ
ตรงไปบ้านสังฆะเศรษฐีผู้สหาย ฝ่ายสังฆะ
เศรษฐีเห็นสหายตกยากมา ก็รับเลี้ยงดูเป็นอันดี
และได้ถามถึงความประสงค์ที่มา ปัลลยะเศรษฐี
บอกว่า มาขอให้ช่วยอุปถัมภ์ สังฆะเศรษฐีได้
ปถอบโยนไม่ให้ตกใจ จะอุปถัมภ์เพื่อนเอง
จึงให้แบ่งเงินให้สี่สิบบโกฏิ ข้าทาสบริวารและ

สวัญญาณกัทรพย์ อวิญญาณกัทรพย์ นอกจากนั้น
ให้แบ่งให้กึ่งหนึ่ง บิลิยะเศรษฐีได้ขนเงินและ
ทรรพยทเศรษฐีผู้สหายแบ่งให้พร้อมข้าทาสบริวาร
กลับไปกรุงพาราณสี ต่อมา เศรษฐีสังฆะประสบ
ภัยเช่นนั้นบ้าง เมื่อสนทรรพย์แล้ว ก็จะไปขอ
ความอุปถัมภ์จากสหายบ้าง จึงพาภริยากู่ยากเดิน
ทางไปเมืองพาราณสีตรงไปบ้านของบิลิยะเศรษฐี
แต่ให้ภริยาออ้อยู่ที่ศาลาแห่งหนึ่งก่อน เมื่อไป
ถึงบ้านนั้นแล้วก็ให้คนแจ่งแก่สหาย บิลิยะ
เศรษฐีให้นำเข้าไปพบในบ้าน ไม่ได้ลุกขึ้น
ต้อนรับอย่างไร ตามอย่างเฉยเมยว่าทำไม พัก
อยู่ที่ไหน สังฆะเศรษฐีตอบว่ามาเยี่ยม ยังไม่มี
ที่พักอาศัย แม่เรือนทอดติดตามมาด้วยก็พักรออยู่
ที่ศาลาโน้น บิลิยะเศรษฐีพูดว่า ทนไม่มที่พัก
จะให้เสียบ้างไป ออย่ามาเยี่ยมอีก แล้วสั่งให้ทาส

ดวงข้าวลပ်ให้ห่อชายผ้าไปทะนานหนึ่ง สังขะ
เศรษฐีถึงกับงงันด้วยความผิดคิดว่า บิไลยะ
สหายผู้ซ่งตนได้ให้อุปถัมภ์มาอย่างมหาศาล จะ
ได้ตัดความเป็นมิตรกันถึงเพียงนี้ คิดว่าจะรับ
หรือไม่รับ แต่ก็ได้คิดว่า ถ้าไม่รับเพราะเป็นของ
เลว เราก็จะเป็นฝ่ายทำลายมิตรภาพ ก็จะได้กลายเป็น
พาลตอบพาล ฉะนั้น ก็ควรจะรับ เพราะว่าเรา
เป็นฝ่ายที่ได้ทำลายมิตรภาพ เขาจะเป็นอย่างไร
ก็เป็นเรื่องของเขา จึงรับข้าวลပ်ห่อชายผ้ามาพบ
ภริยาที่ศาลาพักคน ภริยาได้ทราบก็เสียใจร้องไห้
ว่ารับมาทำไม พอกับทรัพย์หลายสิบโกฏิที่ให้มา
หรือ สังขะเศรษฐีก็กล่าวเตือนให้ระลึกทางคติ
ธรรมอย่างที่คุณได้คิด ขณะนั้นทาสเก่าของสังขะ
เศรษฐีที่มาอยู่ทำงานให้บิไลยะเศรษฐีตั้งแต่ครั้ง

บิลิยะไปขอมานั้น ได้เดินผ่านมา ได้ยินเสียงคน
ร้องไห้อยู่ในศาลาจึงเข้าไปดู ได้เห็นนายเก่าของ
ตนตกยากมากก็จำได้ ตรงเข้าไปหมอบแทบเท้า
ร้องไห้ เชิญไปบ้านปฏิบัติเลี้ยงดูอย่างดี แล้ว
ได้รวมพวกเข้าเฝ้าด้วยกัน ไปกราบทูลร้องทุกข์
พระราชามืองพาราณสี พระราชารับสั่งให้เศรษฐี
ทั้งสองเข้าเฝ้า ตรัสถามได้ความจริงแล้วปรึกษา
ตัดสินให้โอนทรัพย์ทั้งหมดของบิลิยะ ให้แก่
สังขะ แต่สังขะเศรษฐีขอรับเพียงที่ตนได้ให้มา
เท่านั้น เรืองนแสดงว่าธรรมของพระพุทธเจ้า
ผู้เลิศล้ำนั้นเป็นจริงทุกกาลเทศะ และความดีนั้น
มีได้ในคนที่ต่ำต้อยเช่นเดียวกับอาจไม่มีในคนที่
สูงส่ง ซึ่งน่าจะมีจะเห็นใจจริงกันในคราวตกยาก
ยิ่งกว่าในคราวรุ่งเรือง.

พระพุทธเจ้าของเราเน้นท่านเลิศล้ำ

ปรากฏว่าในบัจฉนพระพุทธศาสนาได้เป็นที่สนใจของคนในชาติต่างๆ มากขึ้น ในสมัยที่โลกกำลังเจริญก้าวหน้าด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และในขณะเดียวกันก็กำลังเพิ่มความยุ่งยากเดือดร้อนเพราะเหตุต่างๆ เหตุที่สำคัญก็เกิดจากกรรมของคนที่เจริญด้วยความรู้ดังกล่าว จึงทำให้คนพากันคิดหาหลักธรรมที่จะพึงยึดถือเป็นสรณะสำหรับที่จะพึงพึ่งพาทางไปสู่ความสุขอย่างมีเหตุผล และเมื่อหาจากหลักที่เคยยึดถือไว้เดิมไม่ได้ ก็เริ่มมองหาจากพระพุทธศาสนาซึ่งอาจจะเป็นของแปลกของใหม่สำหรับผู้ที่ได้สนใจนับถือมาแต่เดิม ส่วนคนไทยเรานั้นได้

นับถือนพระรัตนตรัยเป็นสรณะมาเป็นเวลาช้านาน
แล้ว จนอาจจะบังเกิดความคุ้นเคยเกินไปจน
ไม่เกิดความสนใจหรือลุ่มไปที่จะสนใจ คล้าย
กับมัวตลุมบางอย่างซึ่งเป็นของตน แลเก็บไว้จน
ลุ่มไปเสีย ครั้นเมื่อมีใครมาแสดงความอยากได้
ในสิ่งทีเก็บลุ่มไว้ของตนนั้น จึงได้มีความสนใจ
นึกถึง และนำออกมาตรวจตรา แต่ก็เป็นทนา
ย็นดว่า ผู้ทีได้เป็นชนิดเก็บลุ่มไว้ก็อยู่เป็น
อันมาก แลแม้ว่าจะเก็บลุ่มไว้บ้างก็ยังรักษาไว้ดี
จึงปรากฏว่า พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้
รับการปฏิบัติรักษาไว้ในลักษณะที่ต่องการให้
บริสุทธิ์บริบูรณ์ และนับว่าเป็นโชคดีของคน
ไทยซึ่งได้มองค์พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข
ของชาติ เป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก และ
โดยเฉพาะได้ทรงเป็นพุทธมามกะ ได้ทรงนำ

ประชาชนคนไทยรักษาอิสรภาพของชาติ และ
 ความบริสุทธิ์บริบูรณ์แห่งพระพุทธศาสนาสืบต่อ
 มาเป็นเวลาช้านาน ทงนอาศัยหลักธรรมที่สำคัญ
 อย่างหนึ่งคือ ความสามัคคี ตามที่พระพุทธเจ้า
 ได้ทรงสั่งสอนไว้ แต่ความสามัคคีคนมิใช่เกิดขึ้น
 ได้เพียงด้วยการพูดเป็นสุนทรภภาพังกันเพราะๆ
 เท่านั้น แต่พึงเกิดขึ้นด้วยทุก ๆ คนต่างมีสติ
 สำนึกอยู่ในความสามัคคี พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวได้พระราชทานภาษิตเพื่อเตือนใจประชาชน
 ชาวไทยทั้งสิ้นไว้ว่า “**ทฤษฎชาติยา สามัคคิยั
 สติสสขุขานเนน โภชิสิยั รกฺขนฺติ คนชาติไทย
 จะรักษาความเป็นไทยอยู่ได้ ด้วยมีสติสำนึกอยู่
 ในความสามัคคี**” พระราชภาษิตนี้ได้มีพระ
 มหารุณาโปรดฯ ให้จารึกไว้ที่ฐานพระพุทธรูป

ปางประธานพรมีพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ความ
จริงตามพระราชภาษิตนั้นเป็นความจริงของชาติ
ไทยที่ดำรงมาได้โดยแท้ จึงเป็นสัญลักษณ์
ของชาติไทยซึ่งอิงอาศัยอยู่กับพระพุทธศาสนา
ได้มีจาตุรงคภาษิต คือ ภาษิตมืองค์ ๔ ของ
พระพุทธเจ้า แสดงไว้ว่า “**ความเกิดขึ้นแห่ง
พระพุทธะทั้งหลายให้เกิดสุข การแสดงพระ
สัทธรรมให้เกิดสุข ความสามัคคีพร้อมเพรียง
กันในหมู่ให้เกิดสุข ความเพียรของผู้คนผู้
พร้อมเพรียงกันแล้วให้เกิดสุข**” ด้วยอำนาจ
แห่งจาตุรงคธรรมนั้น ขอถวายพระพรชัยมงคล
ทุกประการ ในมหามงคลสมัยพระชนมายุเสมอ
ด้วยสมเด็จพระราชบิดา วันที่ ๒๕ สิงหาคม
พุทธศักราช ๒๕๐๘.

พระพุทธเจ้าของเราในท่านเลิศล้ำ

“คนชาติไทยจะรักษาความเป็นไทยอยู่ได้
ด้วยมีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี” พระราช
ภาษิตบทน สมควรทุก ๆ คนจะจดจำไว้เป็น
ภาษิตประจำตัว เพื่อปลูกสติให้สำนึกอยู่ใน
ความสามัคคี ทุก ๆ คนย่อมรู้อยู่ด้วยกันว่า
ความสามัคคี คือความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน เป็นผลเกิดจากความไม่แตก
ต่อกัน สงเคราะห์กัน มีความประพฤติกและ
ความเห็นอยู่ในหลักรวมอันเดียวกัน เป็นธรรม
เครื่องรักษาหมู่ชนให้รวมกันอยู่ได้โดยไม่แตก
แยกกัน คนชาติไทยก็ตาม คนชาติอื่นก็ตาม
ซึ่งเป็นชาติอิสระ มีความเป็นไทยของตน เมื่อ

รักษาความสามัคคีกันไว้ได้ ก็รักษาความเป็นไท
หรืออิสรภาพของชาติไว้ได้ การรักษาความ
สามัคคีกัน จำต้องรักษาหลักเป็นทวีปรวมความ
ประพฤติกว้างและความเห็นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว
กัน จึงควรพิจารณาให้เข้าใจในหลักเป็นทวีป
ดังกล่าวให้ถูกต้องว่า คืออะไร มีอยู่แล้ว หรือ
จะต้องสร้างกันขึ้นใหม่ คนชาติไทยเรามีความ
เป็นไทของตนมาช้านานแล้ว แสดงว่าได้มีหลัก
รวมสามัคคีอยู่แล้วอย่างมั่นคงมาช้านานเท่ากับ
ความเป็นไท คือ หลักไตรรงค์ ตามความหมาย
แห่งธงไตรรงค์ซึ่งเป็นธงชาติ คนทุกชาติทุก
อิสระ มีความเป็นไท ย่อมมีหลักรวมอยู่ด้วยกัน
แล้วทงนั้น ถ้ายังไม่มี จึงต้องสร้างกันใหม่ และ
ถ้ายังไม่มีก็หมายความว่ายังไม่มีอิสระ ไม่มี ความ

เป็นไท เมื่อเข้าใจถึงหลักธรรมที่มียู่แล้วเป็น
ประการแรกแล้ว ประการต่อไปก็คือ ทำความ
ประพฤติกว้างและความเห็นเข้าหาหลักการปกครอง
ก็เพื่อที่จะควบคุมความประพฤติ และความเห็น
ให้อยู่ในหลัก เมื่อเข้มแข็งก็ควบคุมไว้ได้ ทำไม
จึงต้องเข้มแข็ง ก็เพราะมีคนไม่ดทแตกความ
ประพฤติกว้างและความเห็นออกไปเป็นส่วนตัวบ้าง
ยุแหย่คนอื่นให้แตกแยกออกไปบ้าง เพราะขาด
สติสำนึกโดยถูกต้อง จึงปฏิบัติเป็นการบ่อน
ทำลายความสามัคคี อะไรทำให้ขาดสติก็คือ โลภะ
โทสะ โมหะในใจของคนเราเอง ซึ่งเกิดจาก
อามิสเป็นเครื่องล่อ เครื่องกระตุ้นเตือนให้เกิด
ภาวะที่ผิดทางจิตใจดังกล่าวขึ้น ความขาดสติ
นี้เป็นตัวความประมาทที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย” และ
ได้ตรัสว่า “ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความ
ไม่ตาย” พระพุทธภาษิตนี้ใช้ได้ในทุก ๆ ทาง
แม้ความเป็นไทไม่เป็นที่อาศัยใคร จะมีอยู่ได้ด้วย
ความไม่ประมาท เพราะมีสติสำนึกอยู่ที่จะรักษา
หลักธรรมสามัคคีซึ่งเป็นหลักของความเป็นไทให้
ดำรงอยู่ เมื่อแต่ละคนมีสติที่จะยับยั้งโลกโกรธ
หลงของตน ที่จะให้อภัยแก่กันในเรื่องส่วนตัว
ทั้งหลาย มุ่งรักษาหลักส่วนรวมเป็นที่ตั้งเมตตา
จิตประกอบกรรมทั้งหลายแก่กัน สงเคราะห์กัน
ทำความประพฤติและความเห็นของตนให้อยู่ใน
หลักธรรมสามัคคีเสมอกัน ดังนั้นเรียกได้ว่า “มีสติ
สำนึกอยู่ในความสามัคคี” ซึ่งทำให้รักษาความ
เป็นไทอยู่ได้ ไม่ต้องเป็นที่อาศัยใคร เหมือนดัง
ที่เป็นไทอยู่นั้น.

พระพุทธเจ้าของเราที่ท่านเลิศล้ำ

คนเรานั้นนอกจากจะมีปัญญาแล้ว ยังต้องมีความคิดอีกด้วย จึงจะเอาตัวรอดได้จากอันตรายต่าง ๆ ในโลก วิสัยของบัณฑิตคือคนที่ฉลาดนั้น ย่อมไม่ยอมแพ้หรืออับจนต่อเหตุการณ์ทั้งหลายที่ตรงเข้ามา ย่อมใช้ความคิดคลลคลายเอาตัวรอดปลอดภัยให้จงได้ และเป็นธรรมดาอยู่เองที่คนฉลาดกว่าย่อมจะเอาชนะคนที่ฉลาดน้อยกว่าได้ ความฉลาดนั้นย่อมเกิดจากการใช้ความคิดประกอบด้วยปัญญาเอง คนที่คิดฉลาดอย่างต่ำ ๆ ย่อมจะคิดเอาเปรียบคนอื่น คิดข่มเหงกะเนงร้ายต่อกันอื่น แต่คนที่มีความคิดอย่างถูกต้อง อันเป็นความฉลาดที่แท้ย่อมจะไม่เอาเปรียบ

หรือคิดข่มเหงเบียดเบียนใคร แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ยอมให้ใครข่มเหงได้สำเร็จ ก็ถือว่าไม่คิดเบียดเบียนใครด้วย ไม่ยอมให้ใครเบียดเบียนได้ด้วย จึงเป็นคนที่เราเรียกว่าฉลาดเต็มที ส่วนคนที่ยอมให้เขาข่มเหงเบียดเบียนนั้น น่าจะเรียกว่าฉลาดครึ่งเดียว หรืออาจไม่ฉลาดก็ได้ มีเรื่องเล่าในชาดกหนึ่งว่า ครึ่งหนึ่ง นายพรานนกได้จับนกกระจาบเป็นอันมากไปขาย เมื่อจับนกกระจาบได้แล้ว ก็นำไปขังกรงเลี้ยงไว้สำหรับให้คนมาซื้อไปปรุงเป็นอาหาร แต่มนกกกระจาบตัวหนึ่งเป็นนกฉลาด มีความคิดว่า ถ้าเราไม่กินอาหาร ก็จะผ่ายผอม คนก็จะไม่ซื้อ ก็จะรอดชีวิตได้ด้วยวิธีนี้ จึงไม่กินอาหาร ก็ผ่ายผอมลงจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก คนมาเห็นก็ไม่

ซอ นกตัวอื่นหมดไปแล้ว เหลือนกที่ปลอมโซ
อยู่เพียงตัวเดียว นายพรานได้จับออกมาจาก
กรง ให้จับบนฝ่ามือ ยื่นออกไปมองตรวจดูใน
ที่แจ้งว่าเป็นนกอะไร ขณะนั้นนกปลอมนั้นสังเกตเห็นว่าพรานเฉลอไม่ระวัง จึงรวมกำลังกางปีก
บินหนีขึ้นไปโดยเร็วฝูงนกกระจาบในป่าพวก
เดียวกันเห็นเข้า ก็ทักถามว่า หายไปไหนมาเป็น
เวลาหลายวัน นกนั้นก็เล่าให้ฟังว่า ถูกจับไป
พวกเพื่อนนกถามว่า พันมาได้อย่างไร ก็เล่าให้
ฟังว่า คิดหาอุบายพันมาได้ด้วยวิธีไม่รับอาหาร
แล้วก็กล่าวเป็นโคลกสอนใจว่า “**ผู้ที่ไม่คิดยอม
ไม่ได้ผลวิเศษ จงมองผลของความคิด ข้าพเจ้า
รอดพ้นได้จากการถูกฆ่าถูกขังมาแล้ว (ด้วย
ความคิด)**” ฉะนั้น เรื่องการใช้ความคิดจึงเป็น
คุณสมบัติของคนฉลาดทุกคน เพราะจะทำให้

เกิดความเฉลียว ให้เกิดความเห็นช่องทางที่จะ
ดำเนิน แต่อุปสรรคอย่างหนึ่งก็คือ ความเชื่อ
มั่นในตนเองเกินไป ไม่ยอมคิดหรือไม่ยอมฟัง
ความคิดของใคร เมื่อเกิดความเห็นของตนขึ้น
มาอย่างไร ก็มักจะยืนยันไปอย่างนั้น อาการ
เช่นนี้เรียกว่า เป็นกิเลสของนักปราชญ์อย่าง
หนึ่ง จึงได้เกิดมีภาษิตชนว่า “ สัตนยังรู้พลาด
นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง ” อันที่จริงภาษิตนี้ดูเหมือน
กล่าวไว้เพื่อจะปลอบใจคนที่กระทำอะไรผิด
พลาด แต่ก็บอกเหตุเป็นการพองนักปราชญ์ไว้
ด้วยว่า นักปราชญ์ยังมีเวลาที่เียงได้ เพราะจะมี
ความรู้เลิศล้ำสักเท่าไร หากขาดการใช้ความ
คิดเมื่อใด ก็อาจเป็น “ ความรู้ท่วมหัว เอาตัว
ไม่รอด ” เมื่อนั้น คำที่ว่า “ **รัฐกษัตริย์รอดเป็น
ยอดดี** ” จึงยังเป็นคำที่ใช้ได้ดีสำหรับผู้ที่มีความ
คิดทุกคน

१७